

**PHÂN TÍCH CẢM QUAN – XÁC ĐỊNH VÀ LỰA CHỌN
THUẬT NGỮ MÔ TẢ ĐỂ THIẾT LẬP PROFILE CẢM QUAN
THEO CÁCH TIẾP CẬN ĐA CHIỀU**

*Sensory analysis – Identification and selection of descriptors
for establishing a sensory profile by a multidimensional approach*

Lời nói đầu

TCVN 12750:2019 hoàn toàn tương đương ISO 11035:1994;

TCVN 12750:2019 do Ban kỹ thuật tiêu chuẩn quốc gia TCVN/TC/F13 *Phương pháp phân tích và lấy mẫu* biên soạn, Tổng cục Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng thẩm định, Bộ Khoa học và Công nghệ công bố.

Lời giới thiệu

Profile cảm quan tổng thể mô tả các thuộc tính cảm quan của sản phẩm.

Một sản phẩm được đặc trưng bởi các thông số. Một số thông số có một giá trị duy nhất (ví dụ: đường kính của quả bóng, khối lượng của gói, v.v...) trong khi các thông số khác có nhiều giá trị (ví dụ: ngoại hình của sản phẩm, cấu trúc của thịt, v.v...); profile cảm quan yêu cầu các đại lượng đơn giá trị dẫn đến phép đo cường độ.

Do đó, việc đánh giá chất lượng cảm quan phức hợp cần có phương pháp luận được xây dựng dựa trên việc xác định các thuật ngữ mô tả thích hợp. Công việc này được giao cho một hội đồng được huấn luyện để mô tả cảm nhận của họ cả về định tính (bản chất của kích thích) và định lượng (cường độ của từng kích thích).

Nếu mục đích là để đánh giá đúng mọi thuộc tính thì cần xây dựng “profile cảm quan tổng thể”; Nếu chỉ liên quan đến việc đánh giá hương vị, mùi, cấu trúc hoặc ngoại hình thì cần có profile cảm quan từng phần.

Trong cả hai trường hợp, việc lựa chọn thuật ngữ mô tả là khâu sơ bộ để xác định chất lượng của profile cảm quan.

Có một vài cách để thiết lập danh sách thuật ngữ mô tả, ví dụ:

- a) đối với profile cuối cùng, để cho mỗi người đánh giá chọn và sử dụng miêu tả riêng (profile tự chọn);
- b) sử dụng các thuật ngữ mô tả chung cho tất cả các thành viên của hội đồng,
 - 1) bằng cách đề xuất các thuật ngữ mô tả hiện có, với điều kiện là sự liên quan của các thuật ngữ mô tả đối với sản phẩm đã được kiểm tra và người đánh giá được huấn luyện về các thuật ngữ mô tả này (thường là với sự trợ giúp của các sản phẩm chuẩn), hoặc
 - 2) sau khi làm việc độc lập hoặc phối hợp làm việc, tất cả các thành viên hội đồng cùng nêu ra các thuật ngữ mô tả.

Điều này được thực hiện bằng phương pháp đồng thuận (ví dụ: ISO 6564) hoặc bằng phương pháp được mô tả trong tiêu chuẩn này, được đặc trưng bởi việc lập danh sách các thuật ngữ mô tả sản phẩm được nghiên cứu, đảm bảo tính đầy đủ của danh sách này và cho phép kiểm tra xác nhận mức độ phù hợp và tính độc lập của từng thuật ngữ mô tả và nếu chúng là đơn biến.

CHÚ THÍCH 1 Lập profile cảm quan về sản phẩm là một quy trình phức tạp và người sử dụng tiêu chuẩn này cần biết rằng mặc dù phương pháp này cho kết quả khả quan, nhưng đòi hỏi một khoản đầu tư lớn về thời gian chuẩn bị, tính toán và số lượng các khóa huấn luyện.

CHÚ THÍCH 2 Tiêu chuẩn này đòi hỏi kiến thức cơ bản về phân tích đa chiều [đặc biệt là kiến thức tối thiểu về Phân tích thành phần chính (PCA) và Phân cấp tăng dần (HAC)].

Phân tích cảm quan để thiết lập profile cảm quan theo cách tiếp cận đa chiều

Sensory analysis – Identification and selection of descriptors for establishing a sensory profile by a multidimensional approach

1 Phạm vi áp dụng

Tiêu chuẩn này mô tả phương pháp để xác định và lựa chọn các thuật ngữ mô tả mà sau đó có thể được sử dụng để lập profile cảm quan của sản phẩm.

Tiêu chuẩn này mô tả các giai đoạn trong quá trình thiết lập các phép thử qua đó mô tả đầy đủ các thuộc tính cảm quan của sản phẩm có thể thu được:

- từ quan điểm định tính, bằng cách xác định nghĩa của thuật ngữ mô tả, tất cả các cảm nhận để phân biệt một sản phẩm với các sản phẩm khác cùng loại;
- từ quan điểm định lượng, bằng cách đánh giá cường độ của từng thuật ngữ mô tả (cảm giác mạnh hơn hoặc yếu hơn được phân tích bởi người đánh giá về một cảm nhận tổng thể).

Phương pháp được gọi là “profile cảm quan” có thể được sử dụng:

- để xác định tiêu chuẩn sản xuất; nhận biết bản chất sự khác biệt giúp dễ dàng nắm bắt vấn đề hơn;
- để cải tiến hoặc phát triển sản phẩm;
- để nghiên cứu ảnh hưởng của tuổi sản phẩm cũng như các điều kiện bảo quản và lưu giữ; do đó có thể xác định các đặc tính của sản phẩm có thay đổi không và mức độ thay đổi;
- để so sánh một sản phẩm với các sản phẩm cùng loại đã có trên thị trường; do đó có thể nói lên bản chất của sự khác biệt về khái niệm cảm quan.